Вх. № ЧР-03-302/29.10.2026 г.

СТАНОВИЩЕ

За научната продукция на
Доц. д-р Анна Александрова Александрова-Караманова,
Кандидат за заемане на академичната длъжност „Професор“
в професионално направление 3.2 „Психология“, научна специалност „Психология на здравето и развитието“, обявен в ДВ, бр. 65 от 17.07.2026г. за нуждите на ИИНЧ БАН

1.Данни за кандидата.

Доц. д-р Анна Александрова-Караманова бележи последователност и надграждане, както в образованието, така и в професионалната си реализация – завършва психология в СУ „Св.Климент Охридски“, притежава множество специализации от разнообразни формални и неформални форми на обучение, постъпва на работа в БАН, „ИИНЧ“, където защитава докторската си степен и е избрана за доцент по Психология /Психология на здравето и психология на развитието/.

2.Данни за конкурса.

Документите са надлежно представени и организирани. Не се констатират нарушения на нормативната база, наукометричните данни многократно надхвърлят изискуемия минимум – 1168,75т. Кандидатът за професор е само един.

3.Анализ на трудовете на кандидата.

В конкурса за професор кандидатът представя една колективна монография, глава от книга, 12 студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, 5 студии,

публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, както и 2 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове. Цитиранията й наброяват 52, от които 28 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, 12 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 12 цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране. Ръководител е на 1 успешно защитил докторант, както е и ръководител на национален и международен проект. Представените научни публикации са в сферата на обявеният конкурс и притежават значими изследователски търсения в областта Психология на здравето и развитието.

4. Научно-изследователска и експертна работа на кандидата.

Доц. д-р Анна Александрова-Караманова е разпознаваем учен, изследовател и експерт. От творческата автобиография е видно, че е участвала, ръководила, координирала над 20 национални, международни проекти, както и член на 10 престижни редакционни колегии, а също така и членува в множество професонални научни организации. Богатата й експертна работа, както и множеството цитирания, публикации и други научни изяви са основания за заемане на длъжността професор.

5.Приноси.

Напълно приемам приносите на кандидата и намирам основания да ги коментирам по следния начин:

1. Обогатена е научната картина на психичното и психосоциалното функциониране на юношите чрез интегриран анализ на негативните и позитивните аспекти на развитието, позволяващ едновременното разглеждане на психичната уязвимост, адаптивните ресурси, здравното поведение и социалното функциониране.

2. Идентифициран е комплексен модел на взаимодействащи рискови и протективни фактори за психичното здраве и благополучието на юношите, в който индивидуалните характеристики се разглеждат във взаимодействие със семейната, училищната и връстническата среда. По този начин се надхвърля еднофакторното обяснение на здравните и поведенческите рискове.

3. Диференцирани са профили на повишена уязвимост и адаптивност при юношите в зависимост от пола, възрастта и личностните характеристики, като са очертани специфични области, в които отделните групи проявяват по-висок риск или разполагат с повече ресурси за справяне с неблагоприятни житейски обстоятелства.

4. Разкрита е ролята на позитивното развитие на младите хора като потенциален ресурс за превенция на здравните рискове, чрез установяване на специфични връзки между компонентите на модела 5C и психичното здраве, рисковото поведение и здравословните поведения. Това позволява позитивното функциониране да бъде разглеждано не само като резултат от благоприятното развитие, но и като ресурс в процесите на адаптация.

5. Концептуализирана е връзката между социалната свързаност и здравното функциониране на младите хора, като са очертани различни механизми, посредством които семейството, връстниците, учителите и социалната подкрепа могат да действат като фактори на риск или защита по отношение на психичното здраве, рисковото поведение и адаптацията.

6. Разширено е разбирането за здравното поведение като многодетерминиран феномен, чрез едновременното отчитане на мотивационни, личностни, социални и здравни фактори. Особено място е отделено на стремежа към физическо и психично здраве, самооценката,

отношението към тялото и социалните влияния като мотивиращи фактори за здравословно поведение.

7. Обоснована е значимостта на телесния образ за цялостното здравно и психологично функциониране на юношите, като положителното отношение към собственото тяло е свързано с по-добро самооценено здраве, по-малко психосоматични оплаквания и по-високо психологично благополучие.

8. Разширена е международно-сравнителната перспектива към здравната грамотност на юношите, чрез проследяване на различията между европейски държави и промяната във времето, както и чрез идентифициране на социално-демографски и социални характеристики на по-уязвимите групи. По този начин здравната грамотност е поставена в контекста на социалните неравенства и достъпа до ресурси за здраве.

9. Изведена е двустранната природа на психологическата адаптация при тежки здравни и кризисни преживявания, чрез едновременно идентифициране на негативни последици за физическото и психичното функциониране и на потенциални позитивни промени, включително личностно развитие, промяна в ценностите и посттравматичен растеж.

10. Разработена е интегративна биопсихосоциална рамка за разбиране и прогнозиране на здравното функциониране при хронични състояния, в която биомедицинските характеристики на заболяването се интегрират с психологични фактори, стилове на справяне, само-ефективност, социална подкрепа и характеристики на средата. Рамката свързва тези фактори със самоуправлението на заболяването и с последващото микроваскуларно здраве.

Бих обобщила, че рядко попадам на толкова задълбочени, научно обосновани, доказани изводи и заключения в публикациите, които се основават на самостоятелно организирани и реализирани изследвания.

6.Бележки и препоръки.

Нямам критични бележки към доц. д-р Анна Александрова-Караманова, а препоръки – първо, да продължава все така успешно да реализира научните си интереси, второ, да продължи с ръководството на докторанти и трето, самата тя да защити НС „Доктор на науките“.

7.Заключение.

На основата на гореизложения анализ, препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да предложим да изберем кандидата за длъжността „професор“ в направление 3.2.Психология /Психология на здравето и развитието/ Анна Александрова Александрова-Караманова, като аз заявявам моят ПОЛОЖИТЕЛЕН вот.

22.10.2026г. Изготвил становището:…….

Гр.В.Търново /проф. дпсн Красимира Петрова/